

LUDOMIR

RÓŻYCKI

Dofinansowano ze środków Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego pochodzących z Funduszu Promocji Kultury w ramach programu „Muzyczny ślad”, realizowanego przez Instytut Muzyki i Tańca.

Dofinansowano ze środków Budżetu Samorządu Województwa Dolnośląskiego.

Projekt pt. *Nagranie płyty audio - Ludomir Różycki.*

**Ministerstwo
Kultury
i Dziedzictwa
Narodowego.**

instytut muzyki i tańca
IMiT

URZĄD MARSZAŁKOWSKI WOJEWÓDZTWA DOLNOŚLĄSKIEGO

**DOLNY
ŚLĄSK**

www.umwd.pl

©DUX 2019

DUX 1591

Nagranie zrealizowane w sali koncertowej im. Stefana Strahla Filharmonii Dolnośląskiej w Jeleniej Górze w listopadzie i grudniu 2019 roku.

MAŁGORZATA POLAŃSKA

reżyser nagrania | directed supervision & sound engineering

MICHAŁ SZOSTAKOWSKI

mastering | mastering

IGOR SZYMAŃSKI, MICHAŁ SZOSTAKOWSKI

montaż cyfrowy | digital editing

ANNA NOWAK

konsultacja | consultation

ROMAN BUCZNIEWSKI

przygotowanie fortepianu | piano tuner

PAWEŁ URBANEK

zdjęcia | photo

ELŻBIETA TERLEGA-STACHÓW

tekst | text

ANDRZEJ KOPEĆ

projekt graficzny | graphic design

MAGDALENA ZAWADZKA

redakcja | editor

Manufactured by REPLIQMEDIA, Poland.

DUX Recording Producers, Morskie Oko 2, 02-511 Warszawa, Poland, www.dux.pl, e-mail: dux@dux.pl

LUDOMIR RÓŻYCKI (1883-1953)

1	„Stańczyk” scherzo symfoniczne op. 1 “Stańczyk” symphonic scherzo Op. 1 (1904)	10:16
2	„Bolesław Śmiały” poemat symfoniczny wg poematu Stanisława Wyspiańskiego op. 8 “Boleslaus the Bold” symphonic poem after Stanisław’s Wyspiański poem Op. 8 (1906)	16:07
	I Koncert fortepianowy g-moll op. 43 Piano Concerto No. 1 in G minor Op. 43 (1918)	
3	Andante – Allegro	15:46
4	Andante con moto	6:47
5	Allegro giocoso	9:59
	Total Time	58:57

Olga ZADO fortepian | piano

Orkiestra Symfoniczna Filharmonii Dolnośląskiej w Jeleniej Górze

Lower Silesia Philharmonic Symphony Orchestra

Szymon MAKOWSKI dyrygent | conductor

Ludomir Różycki (1883–1953)

Ludomir Różycki pochodził z muzycznej rodziny. Matka uzdolniona muzycznie studiowała w konserwatorium w Warszawie. Ojciec był profesorem tegoż konserwatorium. Przez dom przeżywały się znane postaci świata muzycznego, m.in. Ignacy Jan Paderewski, Zygmunt Noskowski, Emil Młynarski, Stanisław Barcewicz. Artystyczna atmosfera miała niewątpliwą wpływ na wybór drogi życiowej przyszłego kompozytora, który od dzieciństwa wykazywał wyjątkowe zdolności muzyczne.

W 1904 roku Różycki ukończył ze złotym medalem warszawskie konserwatorium, studiując pod kierunkiem m.in. Zygmunta Noskowskiego (kompozycja) i Aleksandra Michałowskiego (fortepian).

W okresie studenckim zaprzyjaźnił się z Grzegorzem Fitelbergiem, Karolem Szymanowskim i Apolinarym Szeluto. W 1905 roku, wspierani finansowo przez księcia Władysława Lubomirskiego, założyli wspólnie w Berlinie Spółkę Nakładową Młodych Kompozytorów Polskich mającą popularyzować najnowszą muzykę polską. Grupę tę nazwano „Młoda Polska w muzyce” – odpowiednik Młodej Polski w literaturze.

Jako twórca Różycki zadebiutował tuż przed ukończeniem studiów scherzem symfonicznym *Stańczyk*. Wkrótce potem z listami polecającymi od Emila Młynarskiego do Engelberta Humperdincka i Richarda Straussa wyjechał na dalsze studia do Berlina. Tam powstały m.in. dwa kolejne poematy muzyczne *Bolesław Śmiały* i *Pan Twardowski*.

Ludomir Różycki – fotografia portretowa (1930-34)
źr. *Narodowe Archiwum Cyfrowe*

Po zakończeniu berlińskich studiów i odrzuceniu profesury w konserwatorium w Oslo Różycki na cztery lata (1908–1912) wyjechał do Lwowa, gdzie piastował stanowisko dyrygenta tamtejszej opery i prowadził klasę fortepianu w Konserwatorium Galicyjskiego Towarzystwa Muzycznego.

W 1912 roku na krótko powrócił do Warszawy, by wkrótce przenieść się na kilka lat najpierw do Paryża, a potem do Berlina. Z tego czasu pochodzą m.in. opera *Eros i Psyche* oraz I Koncert fortepianowy g-moll.

W 1918 roku wraz z odzyskaniem przez Polskę niepodległości Różycki wrócił do kraju. W okresie międzywojennym zajmował się komponowaniem, publicystyką, pedagogiką (od 1930 roku był profesorem Konserwatorium Warszawskiego), działalnością organizacyjną (m. in. uczestniczył w założeniu Związku Kompozytorów Polskich), występował też jako pianista – solista i akompaniator recitali wokalnych swojej żony. Był to okres największej popularności kompozytora i wielu sukcesów twórczych, a do najbardziej spektakularnych należał *Pan Twardowski*, balet który stał się jednym z najbardziej kasowych przedstawień w warszawskim Teatrze Wielkim. Natomiast największym sukcesem operowym okazała się opera *Casanova*.

Lata okupacji Różycki spędził głównie w Warszawie. W tym czasie powstał m. in. II Koncert fortepianowy. Po klęsce powstania warszawskiego, w czasie którego spłonął jego dom na Żoliborzu i przepadło wiele rękopisów, Różyccy schronili się pod Krakowem, a po wojnie

osiedli w Katowicach, gdzie kompozytor do 1948 roku był profesorem, a później także dziekanem Wydziału Teorii Kompozycji i Dyrygentury Państwowej Wyższej Szkoły Muzycznej.

Kiedy dobiegła końca jego praca pedagogiczna, Ministerstwo Kultury i Sztuki nie tylko przyznało mu dożywotnią honorową pensję, ale też przekazało w wieczyste użytkowanie piękną i malowniczo położoną willę w Zachelmiu niedaleko Jeleniej Góry, którą kompozytor nazwał „Pan Twardowski”. Tu spędzał ostatnie lata życia, pracując głównie nad rekonstrukcją zaginionych utworów. Tu przyjmował wielu gości, a bodaj najczęstszym był wybitny pianista Władysław Kędra, który w owym czasie też mieszkał w Zachelmiu. Legendarne wręcz stały się koncerty obu artystów, którzy przy otwartych oknach swoich domów, zwłaszcza w niedzielne poranki, grali na fortepianach, a muzyka niesła się po okolicy, odbijając się od stoków kotłiny, którą nazwano Przełęczą Różyckiego. Do dziś wspominają to niektórzy mieszkańcy Zachelmnia.

Ludomir Różycki zmarł 1 stycznia 1953 roku, mając niespełna siedemdziesiąt lat. Należał do najbardziej znaczących kompozytorów polskich I połowy XX wieku. Był twórcą wszechstronnym, ale przede wszystkim czołowym, obok Karłowicza, autorem poematów symfonicznych. Niemal wszystkie poematy powstały w pierwszym okresie twórczości, stanowiąc poniekąd przygotowanie do osiągnięć w dziedzinie opery i baletu. W historii muzyki polskiej Różycki zapisał się też jako twórca baletu narodowego i najwybitniejszy po Moniuszce twórca operowy.

Stańczyk op. 1

W 1903 roku w związku z dziesiątą rocznicą śmierci Jana Matejki w Warszawie zorganizowano wystawę dzieł twórcy „Bitwy pod Grunwaldem” i „Holdu Pruskiego”. Szczególną uwagę Różyckiego, który wystawę odwiedził, zwrócił „Stańczyk”. Obraz przedstawiający zadumanego nad losem ojczyzny błazna królewskiego stał się źródłem inspiracji dla młodego kompozytora, który w ciągu trzech miesięcy skomponował swój pierwszy utwór na pełny skład orkiestry – scherzo symfoniczne Stańczyk. W istocie jest to pierwszy z serii kilku stworzonych przez niego poematów symfonicznych, cechujący się wyjątkowo dojrzałą, jak na młody wiek i brak doświadczenia twórcy, konstrukcją całości.

Utwór ma budowę klasycznej formy sonatowej opartej na trzech różniących się tempem i charakterem tematach o tanecznej proveniencji.

Po krótkim wstępie, z nastroju zadumy jakby pełnej znaków zapytania, wylania się temat królewskiego błazna (mazur). Wprowadzony przez obój, opracowany później w szczegółach przez różne grupy instrumentów prowadzi do intonowanego przez klarnet kolejnego tematu (kujawiak), który tchnie polskim liryzmem. Na obrazie Matejki z prawej strony zagłębionego w fotelu Stańczyka widać przez otwarte drzwi dworską zabawę, dla której Różycki wprowadza jeszcze jeden temat przypominający włoską barkarolę.

Prawykonanie utworu odbyło się 26 lutego 1904 roku w Filharmonii Warszawskiej. Dyrygował Emil Młynarski, a wśród słuchaczy był znany niemiecki kompozytor Engelbert Humperdinck,

Jan Matejko – Stańczyk (fragment)
źr. Muzeum Narodowe w Warszawie

który gratulując Różyckiemu udanego debiutu zaproponował mu mistrzowskie studia kompozytorskie w Berlinie. Zachęcony sukcesem młody kompozytor opatrzył Stańczyka pierwszym numerem opusowym, jakby sugerując, że od tego utworu zaczyna się jego profesjonalna twórczość.

Różne były koleje losu poszczególnych dzieł Różyckiego, ale Stańczyk dwudziestoletniego kompozytora do dziś utrzymuje się w repertuarze koncertowym, stanowiąc interesujący przykład polskiej twórczości muzycznej początku XX wieku.

Bolesław Śmiały op. 8

Podczas pobytu Różyckiego w Niemczech powstały dwa kolejne, po Stańczyku, poematy symfoniczne – Bolesław Śmiały i Pan Twardowski – oba oparte na tematach wysnutych z polskich dziejów i legend. Oba też znalazły kontynuację w późniejszej twórczości kompozytora.

Temat Bolesława Śmiałego powrócił w debiutanckiej operze o takim samym tytule. Pan Twardowski zaś znalazł kontynuację w balecie, także o tym samym tytule.

Już w latach młodzieńczych Różycki rozczytywał się w poezji romantycznej, zwłaszcza Byrona, Słowackiego i Wyspiańskiego. I to właśnie lektura poetyckiego poematu Bolesław Śmiały Wyspiańskiego natchnęła go do skomponowania poematu symfonicznego poświęconego postaci króla Bolesława Śmiałego, zwanego też Szczodrym.

Pracę nad utworem Różycki rozpoczął w zasadzie wkrótce po przybyciu do Berlina. Pomimo regularnej nauki w Królewskiej Akademii pod okiem Humperdincka i komponowania utworów fortepianowych, dość szybko postępowała praca nad poematem, który został ukończony w 1906 roku.

Jego program pozamuzyczny kompozytor oparł na kilku tematach treściowo związanych z wydarzeniami w XI-wiecznej Polsce. Skomponowany na pełny skład orkiestry utwór rozpoczyna się tematem ilustrującym nabożeństwo odprawiane przez Stanisława ze Szczepanowa, podczas którego biskup ma pobłogosławić wier-

nych. W tłumie ukryty jest Bolesław, który liczy, że błogosławieństwo padnie także na niego i zdejmie kłatwę rzuconą nań przez biskupa Szczepanowskiego. Ale ten dostrzega króla i opuszcza podniesione do błogosławieństwa dłonie z hostią. Wściekły Bolesław rzuca się na biskupa i zabija go. Zemsta się dokonała, ale targany wyrzutami sumienia król postanawia uchodzić z kraju. W poemacie Wyspiańskiego, stojąc nad Wisłą, wypowiada wzruszające słowa:

„A ja stoję, zegnany, com polubił...
"Królu, wypogódź czoła..."
w pluskaniu szmerze zgoła
Powrócę! – Podjechałem ku wodzie
i długom stał u brzegu, ducha gubił,

Jan Matejko – Bolesław Śmiały
źr. Muzeum Narodowe w Warszawie

wpatrzone w gród, w podegrodzie,
w stopy drewniane, warowne wieżycy,
w rzekę... jak na niej wiatr fale hołubił...”

Utwór kończy tajemnicze pianissimo orkiestry.

Zadedykowany ojcu *Bolesław Śmiały*, którego harmonika, instrumentacja i sposób potraktowania materiału tematycznego na zasadzie motywów przewodnich wskazujących na wagnerowskie wzory, spotkał się z pochlebnią oceną Humperdincka. Wykonany na szeregu koncertów w Warszawie i Berlinie okazał się kolejnym sukcesem Różyckiego. Dziś, może rzadziej niż *Stańczyk*, ale i on umieszczany jest dość często w programach polskich orkiestr symfonicznych.

I Koncert fortepianowy g-moll op. 43

Po prapremierze opery *Eros i Psyche* w marcu 1917 roku Różycki przystąpił do pracy nad pierwszym koncertem fortepianowym, o którym Adam Wieniawski napisał tak: „Mniej klasyczny w formie od koncertów Paderewskiego i Melcera, z wzorową jednak logiką skomponowany, odznacza się koncert fortepianowy Różyckiego żywiołowym temperamentem i liryzmem. Przepych części pierwszej kontrastuje wspaniale z marzyielskim nastrojem Andante i z żywą oryginalną rytmiką finału. Podłoże orkiestrowe wszędzie bogate i barwne, a sama partia fortepianowa, pełna rozmachu, rozspiewana szeroko, wyjątkowo brawurowo i technicznie świetna, daje wykonawcom nadzwyczaj okazałe i wdzięczne pole popisu”.

O koncercie Różyckiego wypowiedział się też m.in. Józef Kański: „Kompozycja ta, aczkolwiek nie odznacza się głębią wyrazu, posiada jednak wybitne walory pianistyczne. Świetnie opracowana, jak we wszystkich niemal dziełach Różyckiego, partia orkiestrowa odgrywa w tym utworze rolę równorzędną obok partii solowej, toteż utwór ma więcej znamion symfonicznych niż popisowo-koncertowych”.

Ukończony w 1918 roku Koncert g-moll składa się z trzech części. Poprzedzona wolnym wstępem część pierwsza (*Allegro*) jest w zasadzie klasycznym allegrem sonatowym opartym na patetycznym w swym wyrazie temacie pierwszym i kojarzącym się nieco swym liryzmem z Czajkowskim temacie drugim. Trójfazowa część środkowa (*Andante*) stanowi rodzaj nastrojowej ballady. Trójfazowy jest także Finał (*Allegro giocoso*) z rondem, ale nie jako podstawą budowy całej części, a jedynie środkowego jej ogniwa. I jedynie w tej części dosłuchać się można jakby dalekich nawiązań do muzyki ludowej.

Koncert g-moll jest bardzo efektowną kompozycją, z barwną, jak zwykle u Różyckiego, instrumentacją, i dającą pianiście duże możliwości popisu partią solową. Prawykonany przez Ignacego Friedmana, szczególnie odtwórcę i popularyzatora znalazł w osobie Władysława Kędry, znakomitego pianisty i przyjaciela Ludomira Różyckiego.

Elżbieta Terlega-Stachów

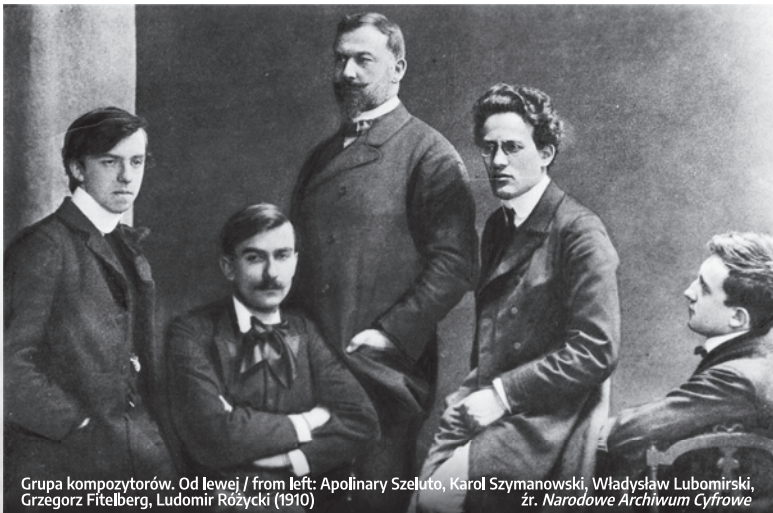

Ludomir Różycki przy fortepianie w apartamencie w Pałacu Cesarskim (1930)
źr. Narodowe Archiwum Cyfrowe

Ludomir Różycki (1883–1953)

Ludomir Różycki hailed from a musical family. His father was a professor at the Warsaw Conservatory, and his mother studied there. Among the visitors to his family home were some of the most prominent musical figures of the time, including Ignacy Jan Paderewski, Zygmunt Noskowski, Emil Młynarski, and Stanisław Barcewicz. The artistic atmosphere of his home environment exerted a tangible impact on his future career as a composer.

Różycki displayed an extraordinary musical talent from his early days. In 1904, he graduated with a gold medal from the Warsaw Conservatory, where he studied composition with Zygmunt Noskowski and piano with Aleksander Michałowski. During his studies, he made friends with Grzegorz Fitelberg, Karol Szymanowski and Apolinary Szeluto. In 1905, thanks to financial support from Count Władysław Lubomirski, the composers founded in Berlin a collective known as Spółka Nakładowa Młodych Kompozytorów

Grupa kompozytorów. Od lewej / from left: Apolinary Szeluto, Karol Szymanowski, Władysław Lubomirski, Grzegorz Fitelberg, Ludomir Różycki (1910)
źr. Narodowe Archiwum Cyfrowe

Polskich (Publishing Group of Young Polish Composers), aiming to promote new Polish music. The group came to be called 'Young Poland in Music', an answer to the 'Young Poland in Literature' initiative.

Różycki made his debut as a composer shortly before graduation with a symphonic scherzo *Stańczyk*. Shortly afterwards, with a letter of recommendation from Polish composer Emil Młynarski to Engelbert Humperdinck and Richard Strauss in his hand, he went to Berlin, where he wrote two symphonic poems, *Bolesław Śmiały* (Boleslaus the Bold) and *Pan Twardowski* (Master Twardowski).

After completing his studies in Berlin and rejecting an offer of a professorship contract at the Oslo Conservatory, Różycki went to Lviv. From 1908 to 1912, he held the post of conductor at the city's opera and taught piano at the Galician Conservatory of the Music Society. In 1912, he returned to Warsaw for a brief period before moving to Paris for a few years, and subsequently taking up residence in Berlin. It was there that he penned the opera *Eros and Psyche* and his Piano Concerto No. 1 in G minor.

After Poland regained independence in 1918, he returned to Warsaw. In the inter-war period he pursued a wide range of activities as a composer, writer on music, teacher (a professor of Warsaw Conservatory starting in 1930) and organiser of musical life (he was among the founders of the Polish Composers' Union). He also developed a career as a pianist, both as a soloist and accom-

panist in his wife's vocal recitals. It was during this period that Różycki's enjoyed his greatest popularity. The ballet Master Twardowski, which became a huge box-office hit at Warsaw's Grand Theatre, and the opera *Casanova*, were among his most spectacular achievements.

Różycki spent the years of Nazi German occupation mainly in Warsaw. His output from that time includes the Piano Concerto No. 2. Following the collapse of the 1944 Warsaw Rising, during which his house in the city's Żoliborz district was burnt and many of his manuscripts were lost, Różycki and his wife found temporary shelter near the southern city of Kraków. After the war, they settled in Katowice, where Różycki worked as a professor at the State Higher School of Music, and later also as the dean of the school's Department of Music Theory, Composition and Conducting.

When Różycki was close to retirement from his teaching position, the Ministry of Culture and Art granted him a lifetime salary as well as a villa for perpetual use. The beautiful house, dubbed 'Pan Twardowski' by the composer, was picturesquely located in the village of Zachelmie near Jelenia Góra in south-western Poland. It was there that Różycki spent the last years of his life, devoting most of the time to reconstructing his lost compositions. The villa played host to guests including outstanding pianist Władysław Kędra, who also settled in Zachelmie and was a frequent visitor to Różycki's home. They would give piano recitals together in the open windows of their houses, particularly on Sunday mornings,

and, as some of the local residents recall, the music carried far and wide, reflecting off the slopes of the nearby valley, which later came to be called the Różycki Pass.

Różycki died on New Year's Day in 1953, at the age of seventy. He belonged to the most outstanding figures in Polish music of the first half of the 20th century. He is particularly remembered, alongside Mieczysław Karłowicz, as a leading composer of symphonic poems. Most of these date from the first stage of his career, laying the groundwork for his achievements in opera and ballet. He went down in the history of Polish music also as the founder of the Polish national ballet and the nation's most prominent opera composer after Moniuszko.

Stańczyk, Op. 1

In 1903, Warsaw was the venue for an exhibition of works by Jan Matejko to mark the 10th anniversary of the death of this famous painter, whose masterpieces include "The Battle of Grunwald" and "The Prussian Tribute". On his visit to the exhibition, Różycki paid special attention to the canvas entitled "Stańczyk". The portrait of the court jester Stańczyk, cast in thought, pondering the plight of his homeland, inspired the young composer so strongly that in a matter of three months he wrote his first work for full orchestra – the symphonic scherzo *Stańczyk*. In fact, it was the first in a series of his several symphonic poems. Given the composer's young age and lack of experience, *Stańczyk* is notable for the maturity of its structural design, which fol-

lows a classical sonata form based on three dance-like themes of differing tempo and character. The brief introduction, imbued with a mood of reverie as though full of question marks, develops into the theme of the royal jester (in the style of a 'mazur' dance). Introduced by the oboe, to be later meticulously arranged for various instrumental groups, the initial theme leads up to a second theme (kujawiak). Intoned by the clarinet, it has a typically Polish poetic flavour.

In Matejko's painting, to the right of Stańczyk, there is a scene of a ball hosted by the royal family. It is illustrated by Różycki with yet another theme, reminiscent of an Italian barcarolle.

Stańczyk had its premiere at the Warsaw Philharmonic on February 26, 1904, with Emil Młynarski conducting. The prominent German composer Engelbert Humperdinck, who was among the audience, congratulated Różycki on his successful debut and offered him the opportunity to continue compositional studies in Berlin. Encouraged by the success, Różycki listed *Stańczyk* as his opus 1, as if to indicate that the work marked the beginning of his professional career.

While Różycki's compositions have suffered various fortunes, *Stańczyk*, written at the age of twenty, has remained to this day a staple item in the concert repertoire, as a highly interesting example of early 20th-century Polish music.

Bolesław Śmiały, Op. 8 (Boleslaus the Bold)

During his stay in Germany, Różycki wrote two more symphonic poems – *Boleslaus the Bold* and *Master Twardowski* – both based on themes from Polish history and legends. Interestingly enough, both found their continuation at a later stage of the composer's career; the former in his first opera of the same name and the latter in a ballet, also with the same time.

At a young age, Różycki already had an avid interest in Romantic poetry, particularly by Byron, Słowacki and Wyspiański. It was Wyspiański's long epic poem *Bolesław Śmiały* (Boleslaus the Bold) that inspired him to write a symphonic poem devoted to King Boleslaus the Bold, also known as the Generous.

Różycki started composing the work shortly after arriving in Berlin. Despite a tight schedule of regular lessons under the supervision of Humperdinck at the Royal Academy and composition of his piano pieces, work on *Boleslaus the Bold* proceeded fairly quickly and was completed in 1906.

Its extra-musical programme is based on several themes related to the historical events in 11th-century Poland. Scored for large orchestra, the work begins with a theme illustrating a religious service celebrated by Bishop Stanislaus, during which he is to bless the congregation. Boleslaus, who was among the crowd, hopes that he will also benefit from the blessing as it will remove the curse that the Bishop has cast on him. How-

ever, the Bishop caught sight of him and lowers his Host-holding hands, without giving the blessing. The furious Boleslaus throws himself upon the Bishop and kills him. The king is avenged, but he is troubled by pangs of conscience and decides to flee the country. In Wyspiański's epic poem, standing on the banks of the River Vistula, he utters the emotional words:

"From my saddle, I say farewell to my
beloved land...

'Brighten your face, o King,'
whispers the wash of waves.

'I'll return!' I rode up to the water
and stood long on the shore, losing spirit,
gazing at my gord and the suburbium:
the wooden towers, fortified keeps
and the river, on which the wind stroked the
waves..."

(translated by Tomasz Zymer)

The work ends with a mysterious orchestral pianissimo.

Różycki dedicated *Boleslaus the Bold* to his father. The work's harmonic writing, instrumentation and the use of recurring motifs in Wagnerian fashion were highly praised by Humperdinck. With a number of performances in Warsaw and Berlin, it proved to be another of Różycki's successes. Nowadays, it is often included in the repertoire of Polish symphony orchestras, although less frequently than *Stańczyk*.

Orkiestra Symfoniczna Filharmonii Dolnośląskiej (fot. Paweł Urbanek)

Piano Concerto No. 1, Op. 43 in G minor

After the premiere of the opera *Eros and Psyche*, in March 1917, Różycki commenced work on his first piano concerto. Adam Wieniawski described the works as follows: "Formally less classical than the concertos by Paderewski and Melcer, written with an exemplary logic, Różycki's concerto is notable for its lively temperament and lyricism. The exuberance of the first movement is in excellent contrast with the dream-like mood of the Andante and the vivacious, original rhythms of the finale. The entire orchestral background is rich and colourful, while the piano part – full of panache, broad cantilena, extraordinary bravado and technical mastery – gives the performers very plentiful and charming opportunity to display their skills."

The critic Józef Kański wrote that Różycki's Piano Concerto "despite its lack of an expressive depth, possesses outstanding pianistic merits. The orchestral part, excellently scored, as in almost all of the composer's works, is assigned here a role equal to that of the solo part, and therefore the composition has more symphonic features than those of a brilliant virtuoso piece."

Completed in 1918, the Concerto in G minor consists of three movements. The first one (*Allegro*), preceded by a slow introduction, is a classical sonata *allegro*, with two themes, the first of which is high-flown in its expressive character, and the second somewhat reminiscent of Tchaikovsky in its lyricism.

The central movement, (*Andante*), falls into three sections and is a kind of an atmospheric ballade. The final movement, (*Allegro giocoso*) is also in three sections, and has a rondo which is the structural core of the middle section rather than of the whole movement. And it is only there that one can hear some distant references to folk music.

The Piano Concerto is a spectacular work, renowned for its colourful instrumentation. One of Różycki's finest achievements, it was premiered by Ignacy Friedman and found a fine interpreter and promoter in the person of Władysław Kędra, the excellent pianist and Różycki's friend.

Elżbieta Terlega-Stachów

Ludomir Różycki – fotografia portretowa (1930-39)
źr. *Narodowe Archiwum Cyfrowe*

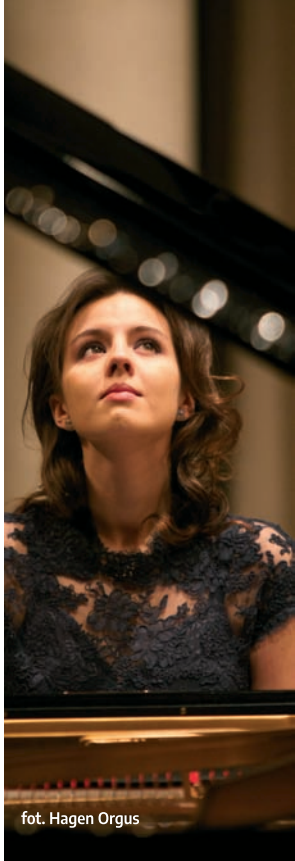
Opisywana jako "mistrzyni magicznej sztuki rubato" (Hamburger Abendblatt), **Olga ZADO** porusza publiczność i krytykę na całym świecie dzięki swojej głęboko poetyckiej muzyce i elektryzującej blaskiem technice. Jako bardzo utalentowane dziecko pierwsze solowe recitale i występy z orkiestrami wykonywała już w wieku 7 lat. Urodzona w Odessie, otrzymała wykształcenie muzyczne w renomowanej Stoljarsky Special Music School. Pobierała nauki u Mihaeli Ursuleasy na University of Music and Performing Arts w Bernie, a w późniejszych etapach edukacji u Leona Fleishera, Pawła Giliłowa, Jacquesa Rouviera, Bernda Glemsera, Normy Fisher, a zwłaszcza od jej obecnego mentora Siegieja Babayana.

Olga Zado występowała jako solistka w najważniejszych europejskich salach koncertowych, takich jak Elbphilharmonie Hamburg, Philharmonie am Gasteig w Monachium, Mozarteum Salzburg, Kulturcasino Bern, Meistersingerhalle Nürnberg, Rosengarten Mannheim oraz Konzerthaus Karlsruhe.

Współpracowała z takimi orkiestrami jak: German Radio Philharmonic, Ukrainian National Philharmonic, Mannheim Philharmonic, Bari Symphony Orchestra, Biel Solothurn Symphony Orchestra, Kosovo Philharmonic, Odessa Philharmonic Orchestra. W latach 2013–2015 została Młodym Artystą – Rezydentem w Mannheim Philharmonic Orchestra. W listopadzie 2017 roku Olga Zado wykonała Koncert fortepianowy Roberta Schumanna w Elbphilharmonie Hamburg, gdzie otrzymała owoce na stojąco i zaproszenie na recital solowy w grudniu 2018 roku. Olga Zado z pasją poświęca się również muzyce kameralnej, współpracując z takimi artystami jak Antonio Meneses, Sergei Nakariakov, Alena Baeva, Alissa Margulis, Robert Kowalski, Jelena Očić, Friedemann Eichhorn i innymi.

Jest laureatką międzynarodowych konkursów pianistycznych Vladimira Horowitza i Sergiusza Prokofiewa, a także laureatem specjalnej nagrody Thérèse-Dussault w konkursie Vladimira Krayneva. Artystka może pochwalić się Stypendium Międzynarodowej Fundacji Charytatywnej Vladimira Spivakova, Międzynarodowego Funduszu Apogey, Stowarzyszenia Muzyki Legato Bern i szwajcarskiej Fundacji Lyra.

Olga Zado należy do prestiżowego grona Artystów Steinway.

Olga ZADO

fortepian
piano

Described as a “master of the magical art of rubato” (Hamburger Abendblatt), **Olga ZADO** touches audiences and critics around the world with her deep poetic interpretations and electrifying technique. A child prodigy, she gave her first solo recitals and performances with orchestras at the age of seven. Born in Odessa, she received her musical education at the renowned Stolyarsky Special Music School for young talent. After continuing her studies with Mihaela Ursuleasa at the University of Music and Performing Arts in Bern, Switzerland, she received further musical guidance from Leon Fleisher, Pavel Gililov, Jacques Rouvier, Bernd Glemser, Norma Fisher, and especially from her current mentor Sergei Babayan.

Olga Zado has performed as a soloist at major European concert venues, such as the Elbphilharmonie Hamburg, the Philharmonie at the Gasteig Munich, the Mozarteum Salzburg, the Kulturcasino Bern, the Meistersingerhalle Nuremberg, the Mannheim Rosengarten, and the Konzerthaus Karlsruhe. She has worked with numerous orchestras including the German Radio Philharmonic, the Ukrainian National Philharmonic, the Mannheim Philharmonic, the Bari Symphony Orchestra, the Biel-Solothurn Symphony Orchestra, the Kosovo Philharmonic and the Odessa Philharmonic. From 2013 to 2015 she served as Young Artist-in-Residence with the Mannheim Philharmonic. In 2017, she gave a sold-out performance of Schumann’s Piano Concerto in the Great Hall of the Elbphilharmonie Hamburg, after which she received a standing ovation and an instant invitation to give a solo recital the following year.

Olga Zado is also passionate about chamber music. Her partners on the concert platform have included Antonio Meneses, Sergei Nakariakov, Alena Baeva, Alissa Margulis, Robert Kowalski, Jelena Očić, and Friedemann Eichhorn.

She is a prizewinner of the Vladimir Horowitz and Sergei Prokofiev International Piano Competitions, as well as the winner of the Thérèse-Dussault-Special-Prize at the Vladimir Kraynev Competition. She has held scholarships from the Vladimir Spivakov International Charity Foundation, the Apogey International Fund, the Music Association Legato Bern and the Swiss Lyra Foundation.

Olga Zado is officially listed as a Steinway Artist.

ORKIESTRA SYMFONICZNA FILHARMONII DOLNOŚLĄSKIEJ

THE SYMPHONY ORCHESTRA OF THE LOWER SILESIA PHILHARMONIC

fort. Paweł Urbanek

ORKIESTRA SYMFONICZNA FILHARMONII DOLNOŚLĄSKIEJ jest jednym z najbardziej rozpoznawalnych symboli aktywnego życia kulturalnego regionu i koncertową wizytówką Jeleniej Góry. Działa nieprzerwanie od ponad 50 lat. Założona została w 1964 roku przez Stefana Strahla, który był także jej wieloletnim dyrektorem. Pod jego batutą jeleniogórcy symfonicy odnosili pierwsze, znaczące sukcesy koncertowe. W latach 1990–2016 dyrektorem Filharmonii Dolnośląskiej była Zuzanna Dziejdzic, zaś pieczę nad muzyczną działalnością tej ważnej instytucji kultury sprawowali kolejno: Jan Jazownik, Tadeusz Wicherek, Robert Satanowski, Andrzej Chorościński, Jerzy Swoboda, Mirosław Jacek Błaszczuk, Tomasz Bugaj, Wojciech Rodek, Jerzy Kosek, a obecnie Szymon Makowski.

Od września 2016 roku dyrektorem Filharmonii jest Tomasz Janczak. Zasadniczą część działalności Filharmoników stanowią występy przed jeleniogórką publicznością i wydawnictwa muzyczne organizowane we własnej sali koncertowej. Od początku swojego istnienia orkiestra intensywnie koncertuje, także za granicą. W swoim dorobku ma podróże koncertowe do Niemiec, Czech, Włoch, Finlandii, Rosji, Szwajcarii, Austrii, Hiszpanii, Francji, Holandii, na Węgry i do Chin.

We wrześniu 2016 roku orkiestra koncertowała na Ukrainie, gdzie wystąpiła ponownie w 2018 roku. Jeleniogórcy Symfonicy grali w znanych salach koncertowych i na prestiżowych festiwalach muzycznych, m.in.: Międzynarodowym Festiwalu Muzyki Współczesnej Warszawska Jesień, Międzynarodowym Festiwalu Wratislavia Cantans; Międzynarodowym Śląskim Festiwalu Porozumienie; Międzynarodowym Festiwalu Muzyki Organowej Silesia Sonans; Letnich Festiwalach Muzycznych we Francji oraz Międzynarodowym Festiwalu Muzyki „Millennium Pace” w Walencji.

Jej koncerty uświetniają też oficjalne uroczystości i obchody polskich świąt narodowych - także poza granicami kraju. Orkiestra Filharmonii Dolnośląskiej wykonywała dzieła wielkich, polskich kompozytorów, m.in.: w Narodowym

Teatrze Filmowym „Urania” w Budapeszcie, podczas uroczystości z okazji Święta Konstytucji 3 Maja, przygotowanej przez Ambasadora RP na Węgrzech, z udziałem przedstawicieli korpusu dyplomatycznego całego świata. Orkiestra Filharmonii Dolnośląskiej koncertuje z czołowymi polskimi dyrygentami i solistami oraz gwiazdami światowych scen muzycznych. Wśród występujących z nią artystów są między innymi: Krzysztof Penderecki, Kazimierz Kord, Mirosław Jacek Błaszczyk, Tomasz Bugaj, Krzesimir Dębski, Agnieszka Duczmal, Stanisław Fijałkowski, Miłoś Krejčić, Juozas Domarkas, José Maria Florêncio Junior, Krzysztof Herdzin, Jerzy Maksymiuk, Marek Pijarowski, Jerzy Salwarowski, Tadeusz Strugała, Jerzy Swoboda, Agata Szymczewska, Tadeusz Wojciechowski, Jerzy Artysz, Vadim Brodzki, Kaja Danczowska, Łukasz Długosz, Krzysztof Jabłoński, Krzysztof Jakowicz, Eugen Indjic, Andrzej Jasiński, Konstanty Andrzej Kulka, Szymon Krzeszowiec, Daniel Smith, Roman Lasocki, Ivan Monighetti, Marek Napiórkowski, Wiesław Ochman, Mariusz Patyra, Piotr Paleczny, Piotr Pławner, Jadwiga Rappé, Tomasz Strahl, Wanda Wilkomirska, Antoni Wit, Marcin Wyrostek i wielu innych.

Szczególną częścią jej działalności jest współpraca z innymi zespołami orkiestrowymi, głównie niemieckimi. Muzycy połączonych orkiestr Filharmonii Dolnośląskiej i Neue Lausitzer Philharmonie wspólnie wykonywali monumentalne dzieła wielkich klasyków, wymagające rozbudowanego zespołu instrumentalistów. Orkiestra współpracuje także z renomowanymi chórami polskimi i zagranicznymi.

Wspaniałe dzieła oratoryjne wykonywała między innymi z chórami: Filharmonii Śląskiej i Węgierskiej Filharmonii Narodowej.

Chętnie grywa z młodymi, utalentowanymi muzykami, stojącymi dopiero na progu kariery artystycznej. Poza tradycyjnymi salami koncertowymi występuje też podczas wydarzeń plenerowych. Koncertuje również w świątyniach, wnętrzach wspaniałych zabytków i uczestniczy w spektakularnych przedsięwzięciach estradowych. Orkiestra posiada w swoim repertuarze najcenniejsze dzieła światowej literatury muzycznej wszystkich epok. Wykonuje utwory wielkich klasyków i dzieła kompozytorów współczesnych. Swojej aktywności nie ogranicza do muzyki poważnej. Śmiało sięga też po inne gatunki muzyczne. Nie stroni od wykonania muzyki rozrywkowej, filmowej, teatralnej. Współpracuje także z muzykami jazzowymi. Wspólnie z partnerami zagranicznymi uczestniczy w realizacji znaczących, międzynarodowych projektów kulturalnych, promujących twórczość muzyczną, kulturę narodową i integracyjne wartości działalności artystycznej. Z zaangażowaniem uczestniczy w projektach edukacyjnych, dając między innymi specjalne koncerty symfoniczne dla dzieci i młodzieży.

W swoim dorobku ma 7 płyt kompaktowych, w tym między innymi IX Symfonię Ludwiga van Beethovena, oratorium *Elias* Feliksa Mendelssohna, *Pasję wg św. Jana* Johanna Sebastiana Bacha oraz nagrania wieńczące szczególny projekt, zatytułowany Na styku czterech kultur, promujący bogactwo muzyczne czterech sąsiadujących ze sobą narodów naszego regionu Polaków,

Serbołużyczan, Czechów i Niemców. Muzycy Filharmonii Dolnośląskiej koncertują też w licznych zespołach kameralnych.

W 2012 roku Orkiestra Symfoniczna Filharmonii Dolnośląskiej wzięła udział w wykonaniu opery *Faust* wg dramatu Johanna Wolfganga Goethego z muzyką księcia Antoniego Henryka Radziwiłła. Zorganizowane z olbrzymim rozmachem plenerowe przedsięwzięcie, odbywające się w ramach Festival dell'Arte, przyciągnęło kilka tysięcy widzów.

W 2017 roku Filharmonia Dolnośląska wystawiła operę *Straszny dwór* Stanisława Moniuszki w ramach I edycji Karkonoskiego Festiwalu Operowego. Rok później, podczas II edycji wydarzenia, przygotowała widowisko operowe *Carmen* Georges'a Bizeta.

W 2013 roku Filharmonia Dolnośląska w Jeleniej Górze, za działalność kulturalną o szczególnym znaczeniu dla regionu otrzymała od Samorządu Województwa Dolnośląskiego nagrodę Silesia.

THE SYMPHONY ORCHESTRA OF THE LOWER SILESIA PHILHARMONIC, based in the city of Jelenia Góra, is one of the most recognizable cultural institutions in the country's southwestern Lower Silesia region. The orchestra was founded in 1964 by Stefan Strahl. During his long tenure as music director, the orchestra scored its first notable successes. From 1990 to 2016, Zuzanna Dziedzic served as the orchestra's managing director. Past music directors also include

Jan Jazownik, Tadeusz Wicherek, Robert Satanowski, Andrzej Chorościński, Jerzy Swoboda, Mirosław Jacek Błaszczyk, Tomasz Bugaj, Wojciech Rodek, and Jerzy Kosek. Szymon Makowski is the orchestra's current chief conductor.

In September 2016, Tomasz Janczak was appointed the orchestra's managing and artistic director. In addition to regular concerts in its own hall in Jelenia Góra, the ensemble performs in other venues, both at home and abroad. Foreign tours have taken the orchestra to Germany, the Czech Republic, Italy, Finland, Russia, Switzerland, Austria, Spain, France, the Netherlands, Hungary and China. In 2016 and 2018, the orchestra toured Ukraine. It also participated in prestigious festivals, such as the Warsaw Autumn International Contemporary Music Festival, Wratislawia Cantans, the 'Porozumienie' International Silesian Festival, the 'Silesia Sonans' International Organ Music Festival, the 'Millennium Pace' International Music Festival in Valencia and Summer Music Festivals in France.

The Lower Silesia Symphony Orchestra also takes part in special events in Poland and abroad, including those that mark Polish national holidays. In 2017, it performed works by leading Polish composers at the Urania National Film Theatre in Budapest to celebrate Poland's Constitution Day on May 3. The event, hosted by the Polish Ambassador in Hungary, attracted diplomats from many countries.

The long list of outstanding conductors and soloists who have appeared with the orchestra in-

cludes Krzysztof Penderecki, Kazimierz Kord, Mirosław Jacek Błaszczyk, Tomasz Bugaj, Krzesimir Dębski, Agnieszka Duczmal, Stanisław Fijałkowski, Miloš Krejčí, Juozas Domarkas, José María Florêncio Junior, Krzysztof Herdzin, Jerzy Maksymiuk, Marek Pijarowski, Jerzy Salwarowski, Tadeusz Strugała, Jerzy Swoboda, Agata Szymczewska, Tadeusz Wojciechowski, Jerzy Artysz, Vadim Brodzki, Kaja Danczowska, Łukasz Długosz, Krzysztof Jabłoński, Krzysztof Jakowicz, Eugen Indjic, Andrzej Jasiński, Konstanty Andrzej Kulka, Szymon Krzeszowiec, Daniel Smith, Roman Lasocki, Ivan Monighetti, Marek Napiórkowski, Wiesław Ochman, Mariusz Patyra, Piotr Paleczny, Piotr Pławner, Jadwiga Rappé, Tomasz Strahl, Wanda Wilkomirska, Antoni Wit, and Marcin Wyrostek.

Collaboration with other orchestras, particularly in Germany, is an important part of the activities of the Lower Silesia Symphony Orchestra. The Polish orchestra has given performances of large-scale classical compositions together with the Neue Lausitzer Philharmonie. It has also invited Polish and foreign choirs, including those from the Silesian Philharmonic and the Hungarian National Philharmonic, to take part in oratorio concerts.

The Lower Silesia Symphony Orchestra is keen to work closely with young musicians at an early stage of their artistic career. It often ventures outside traditional concert halls to perform in churches and period interiors as well as during entertainment events. In addition to a classical repertoire, the orchestra performs works by con-

temporary composers and popular music, as well as film and theatre music. It also collaborates with jazz musicians. It teams up with foreign partners to take part in international cultural projects aimed at the promotion of music and bringing national cultures closer together. The orchestra provides music education programmes and organises regular symphonic concerts for children.

The discography of the Lower Silesia Symphony Orchestra comprises seven CDs, including those featuring Beethoven's Ninth Symphony, Mendelssohn's oratorio *Elijah*, Bach's St John Passion. The orchestra's other credits include recordings to document the 'Four Cultures' project, an initiative to promote the musical heritage of four neighbouring nations: the Poles, Czechs, Germans and a Slavic ethnic group known as the Sorbs.

In 2012, the orchestra took part in a performance of the opera *Faustus* according to Goethe's drama, with music by Count Antoni Henryk Radziwiłł. The open-air event, held as part of the Festival dell'Arte, attracted an audience of several thousand. The ensemble also gave concert performances of Moniuszko's *The Haunted Manor* and Bizet's *Carmen* at the Karkonosze Opera Festival in south-western Poland in 2017 and 2018.

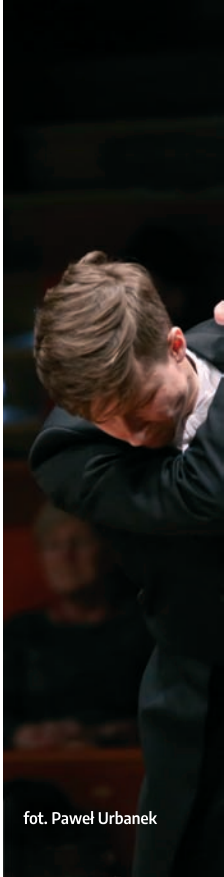
In 2013, the Lower Silesia Philharmonic received the Silesia Prize from the provincial government, recognising its cultural contribution to the region.

Szymon MAKOWSKI (dyrygent). Absolwent Akademii Muzycznej w Poznaniu. Już w trakcie studiów uczestniczył w wielu kursach mistrzowskich w Polsce i Europie, prowadzonych przez wybitnych profesorów, takich jak: José Miguel Rodilla Tortajada (Murcja), Gabriel Chmura (Kraków) czy Alexander Polishchuk (Faro, Portugalia). Dodatkowo ukończył czteroletni kurs dyrygencki w Accademia Chigiana (Siena) pod kierunkiem Gianluigi Gelmettiego, trzykrotnie uzyskując „Diploma di Merito” oraz stypendia akademii.

Potwierdzeniem nabytych umiejętności był udział w prestiżowych międzynarodowych konkursach dyrygenckich – w Atenach (2010, Konkurs im. Dimitrisa Mitropoulosa), w 53. Międzynarodowym Konkursie dla Młodych Dyrygentów w Besançon (2013, gdzie dotarł do półfinału) oraz w konkursie im. Georga Soltiiego we Frankfurcie nad Menem (2015, gdzie również doszedł do etapu półfinałowego).

W pierwszej połowie roku 2011 był asystentem maestro Waltera E. Gugerbauera w Operze Wrocławskiej, współpracując przy przedstawieniu Parsifal Ryszarda Wagnera. W tym samym roku poprowadził orkiestrę Filharmonii Poznańskiej podczas swojego koncertu dyplomowego, dyrygował także Orchestra Sinfonica di Sanremo na koncercie upamiętniającym setną rocznicę urodzin Franco Ferrary.

Wśród orkiestr, z jakimi pracował samodzielnie, należy wymienić Narodową Orkiestrę Polskiego Radia w Katowicach, Orkiestrę Muzyki Nowej w Katowicach, orkiestrę Filharmonii Sudeckiej, Filharmonii Poznańskiej, Filharmonii Krakowskiej, Polskiej Filharmonii Sinfonia Baltica w Słupsku, Filharmonii Warmińsko-Mazurskiej w Olsztynie, Filharmonii Jurajskiej oraz Filharmonii Opolskiej. Szymon Makowski pracował w charakterze dyrygenta gościnnego w Teatrze Wielkim w Poznaniu, Teatrze Muzycznym w Lublinie, Teatrze Muzycznym w Poznaniu oraz Gliwickim Teatrze Muzycznym. Spośród zagranicznych orkiestr pracował z Orchestre Philharmonique Monte Carlo, Pražská Komorní Filharmonie, Frankfurt Radio Symphony Orchestra, Orchestre National de Lorraine, Orchestre Victor Hugo Franche-Comté, Orquesta do Algarve, Sofia Festival Orchestra, Regensburg Theater oraz Orchestra della Fondazione Bulgaria Classic. We wrześniu 2016 roku zadebiutował z Orkiestrą Filharmonii Dolnośląskiej w Jeleniej Górze podczas festiwalu im. Ludomira Różyckiego we Lwowie, wykonując między innymi V Symfonię cis-moll Gustawa Mahlera i od tego momentu pełni funkcję dyrygenta tej orkiestry.

Szymon MAKOWSKI

dyrygent
conductor

Szymon MAKOWSKI (conductor) is a graduate of the Music Academy in Poznań. While still a student, he participated in numerous masterclasses in Poland and abroad given by prominent conductors such as Gabriel Chmura in Kraków, José Miguel Rodilla Tortajada in Murcia (Spain) and Alexander Polishchuk in Faro (Portugal). He also completed a four-year course for conductors at the Accademia Chigiana in Siena under the supervision of Gianluigi Gelmetti, gaining the Diploma di Merito three times and the academy's grants.

He has taken part in several prestigious competitions, including the Dimitri Mitropoulos International Conducting Competition in Athens (2010), the 53rd International Competition for Young Conductors in Besançon (2013) and the Georg Solti Competition in Frankfurt-am-Mein (2015); in the last two events reaching the semifinals stage.

He has worked with numerous Polish and foreign orchestras, including the National Polish Radio SO in Katowice, the New Music Orchestra in Katowice, the symphony orchestras in Kraków, Opole, Olsztyn and Wałbrzych, Sinfonia Baltica in Słupsk, Orchestre Philharmonique de Monte Carlo, Orchestre National de Lorraine, Prague Philharmonic, Frankfurt Radio SO, Orchestre Victor Hugo Franche-Comté, Orquestra do Algarve, Sofia Festival Orchestra, Regensburg Theater and Orchestra della Fondazione Bulgaria Classic. He has also served as a guest conductor at the Grand Opera in Poznań, and the Music Theatres in Poznań, Lublin and Gliwice. In 2016 he joined the Symphony Orchestra of the Lower Silesia Philharmonic in Jelenia Góra. His debut appearance was in Mahler's Fifth Symphony in C-sharp minor during the Ludomir Różycki Festival in Lviv.

Realizacja płyty pod patronatem **Polskiego Wydawnictwa Muzycznego** w ramach przedsięwzięcia **TUTTI.pl** promującego wykonawstwo muzyki polskiej.

Wydawcą utworów *Starycyk* oraz *Bolesław Śmiały* Ludomira Różyckiego jest **Polskie Wydawnictwo Muzyczne**.

Wydawcą utworu *Koncert fortepianowy nr 1 g-moll* Ludomira Różyckiego jest wydawnictwo **Edition Wilhelm Hansen A/S**.

This CD was produced under the patronage of **PWM Edition** as part of the project **TUTTI.pl** promoting the performance of Polish music.

The publisher of the works *Starycyk* and *Bolesław Śmiały* by Ludomir Różycki is **PWM Edition**.

The publisher of the work *Piano Concerto No. 1 in G minor* by Ludomir Różycki is **Edition Wilhelm Hansen A/S**.

Patronat medialny

